

NOTITIE ZONDAGOPENSTELLING GEMEENTE RHEDEN

**Afdeling Ruimte, team regie
(economische zaken)**

Inleiding

De Winkeltijdenwet (Wtw) is gewijzigd per 28 mei 2013, de nieuwe wet is in werking getreden op 1 juli 2013. De grootste wijziging is het schrappen van de toeristische bepaling. Deze bepaling stelde dat alleen gemeenten met een bepaalde mate en vorm van toerisme een algehele vrijstelling mochten geven voor de zondagopenstelling. Deze bevoegdheid is nu zonder deze voorwaarde gelegd bij de gemeenten.

Concluderend is met de gewijzigde Wtw uitdrukkelijk beoogd de besluitvorming rondom de winkeltijdensluiting te coördineren en de bevoegdheid volledig decentraal neer te leggen.

De nieuwe wetsartikelen van de Wtw luiden:

Artikel 2

1. Het is verboden een winkel voor het publiek geopend te hebben:

- a. op zondag;
- b. op Nieuwjaarsdag, op Goede Vrijdag na 19 uur, op tweede Paasdag, op Hemelvaartsdag, op tweede Pinksterdag, op 24 december na 19 uur, op eerste en tweede Kerstdag en op 4 mei na 19 uur;
- c. op werkdagen voor 6 uur en na 22 uur.

2. Het is voorts verboden op de in het eerste lid bedoelde dagen en tijden in de uitoefening van een bedrijf, anders dan in een winkel, goederen te koop aan te bieden of te verkopen aan en in rechtstreekse aanraking met particulieren.

Artikel 3

1. De gemeenteraad kan bij verordening vrijstelling verlenen van de in artikel 2 vervatte verboden.

2. De gemeenteraad kan bij verordening aan burgemeester en wethouders de bevoegdheid verlenen om in de gevallen, in de verordening aan te wijzen, en met inachtneming van de daarin gestelde regels op daartoe strekkend verzoek ontheffing van de in het eerste lid bedoelde verboden te verlenen.

3. De vrijstellingen en ontheffingen kunnen onder beperkingen worden verleend. Aan de vrijstellingen en ontheffingen kunnen voorschriften worden verbonden.

De bevoegdheid van de gemeente wordt zo ruim dat zowel een compleet verbod als het volledig vrijstellen tot de mogelijkheden behoort. Hetzelfde geldt voor alle opties die daartussen zitten.

Algehele Zondagopenstelling gemeente Rheden

De gemeente Rheden ziet een verbetering van het economische klimaat als een belangrijke taak. Een aantrekkelijk en goed ondernemersklimaat is van groot belang. Dit zorgt immers voor werkgelegenheid. Detailhandel is een belangrijk onderdeel van de lokale economie. Detailhandel zorgt voor (veel) werkgelegenheid in de gemeente Rheden. De gemeente Rheden probeert, waar mogelijk, de ondernemers te faciliteren en een ondernemersklimaat te creëren waarin de ondernemer zoveel mogelijk de ruimte krijgt om te ondernemen. Een algehele zondagopenstelling is een voorbeeld van het bieden van kansen door de lokale overheid om zo optimaal mogelijk te kunnen ondernemen. Vanzelfsprekend maakt iedereen hierin een eigen afweging.

De wet Algemene wet bestuursrecht bepaalt dat een besluit zorgvuldig genomen moet worden, deugdelijk gemotiveerd moet zijn en er sprake is van een belangenafweging. De nieuwe Wtw geeft geen nadere omschrijving van de belangenafweging. In deze notitie wordt wel een belangenafweging weergegeven. Bij deze belangenafweging wordt zowel de 'harde' economische belangen (lokale economische bedrijvigheid en de werkgelegenheid) als de 'kwetsbare' meer immateriële belangen (zondagsrust, leefbaarheid, veiligheid en de openbare orde binnen de gemeente) tegen elkaar worden afgewogen. Hiermee wordt overigens niet beoogd deze belangen op voorhand een bijzonder gewicht of voorrang toe te kennen, maar slechts te waarborgen dat zij in de afweging worden betrokken. De overtuiging dat een algehele zondagopenstelling goed is voor de lokale economie en door een ondernemer zelf bepaald moet worden is met name beslissend geweest om te kiezen voor een algehele zondagopenstelling.

In deze hoofdstuk worden de volgende onderwerpen nader toegelicht:

1. Algemene landelijke ontwikkelingen consumenten/ detailhandel
2. De economische effecten van een algehele zondagopenstelling
3. Relatie supermarkt en kleine zelfstandigen
4. Behoeften van de consument
5. Concurrentiepositie van de gemeente Rheden
6. Zondagrust
7. Arbeid op zondag
8. Verenigingsleven
9. Openbare orde en veiligheid

Ad 1 Algemene landelijke ontwikkelingen consumenten/ detailhandel

De consument is steeds tijdens het winkelen steeds meer op zoek naar beleving. Voor een detailhandelszaak is het belangrijk zich te profileren. Door van het winkelen een beleving te maken, kan men hierop inspelen. Winkelen zal steeds meer een aangelegenheid gericht op de gezelligheid worden. Bij deze ontwikkeling dient men te beseffen dat wanneer te weinig beleving wordt geboden consumenten hun aankopen met veel groter gemak vanaf het internet kunnen bestellen.

De tijdsdruk bij consumenten wordt groter. Aan de ene kant willen consumenten efficiënt winkelen om hun tijd zo goed mogelijk te benutten. Aan de andere kant ontstaat de behoefte bij consumenten aan het zogenaamde funshopping. Bij het eerste punt, de vraag naar efficiënter winkelen, komt ook de behoefte aan andere openingstijden naar voren. Uit onderzoek komt vooral een vraag naar ruimere openingstijden naar voren (bron: Re-Structure Retail 2020, p.82-93). Individualisering en minder sterke sociale structuren hebben geleid tot een grote diversiteit aan levensstijlen en daarmee ook aan kooppatronen. Hierdoor is onder meer de vraag naar meer keuzemogelijkheden, andere winkelconcepten en ruimere openingstijden toegenomen.

Ontwikkeling detailhandel/ internet en leegstand

Internet is een virtueel winkelgebied. Winkelen via internet biedt de volgende voordelen:

- Onbeperkt aanbod
- Makkelijk vergelijken
- Gemakkelijk kopen
- Efficiënt
- Laagste prijs

Internet biedt in het bijzonder voor vergelijkend winkelen en doelgerichte aankopen goede mogelijkheden. Vooral winkels en winkelgebieden die zich richten op efficiëntie, gemak en prijs zijn kwetsbaar. De consument heeft eenvoudiger toegang tot informatie, waardoor een vergelijking van aanbieders makkelijker wordt. Daarnaast neemt internetverkoop steeds meer toe; enerzijds via postorderbedrijven, anderzijds door particulieren via internetsites als Ebay en Marktplaats. Ook voor de "reguliere" detailhandel vormt het internet een mogelijkheid om de klantenkring of de dienstverlening uit te breiden.

Ad 2 Economische effecten

Op landelijk niveau zijn er verschillende onderzoeken gedaan naar het verwachte effect van de zondagopening van detailhandel op de economie. Uit landelijk evaluatie van de Wtw (Evaluatie Winkeltijden wet: Regels, ruimte en rendement. Ministerie van Economische Zaken, 2006) blijkt dat vooral de grotere supermarktketens er voor kiezen om op zondag geopend te zijn. De grote supermarktketens profiteren het meest van een zondagopenstelling en zijn daarom vaak positiever dan de kleinere meer gespecialiseerde levensmiddelenzaken. Het CPB (Economische gevolgen beoogde aanpassing Winkeltijdenwet, 2009)) heeft in het verleden al een rapport laten opstellen waaruit blijkt dat de plaatselijke economieën en werkgelegenheid baat hebben bij zondagopenstelling. Voor Rheden zal dat waarschijnlijk niet anders zijn.

Ad 3 Relatie supermarkt en kleine zelfstandige

De kwaliteit en omvang van de supermarkt zijn erg belangrijk voor de trekkracht van een boodschappencentrum. Speciaalzaken krijgen het steeds moeilijker. Tegelijkertijd zorgen supermarkten in een winkelcentrum voor grote bezoekersstromen waar speciaalzaken van kunnen profiteren. Speciaalzaken kunnen meer bezoekers verwachten als zij nabij een sterke supermarkt liggen. Een zondagopenstelling van de supermarkten kan derhalve ook positief uitwerken voor de kleine zelfstandige. Maar een algehele zondagopenstelling kan ook ertoe leiden dat een winkelier die eigenlijk niet open wil zijn op zondag, zich toch verplicht voelt om open te gaan om zijn eigen financiële belangen te waarborgen. Verwacht wordt dat een algehele zondagopenstelling een beperkte invloed heeft op de concurrentiepositie van de kleine zelfstandige. De klanten van een speciaalzaak komen vaak vanuit andere motieven naar een speciaalzaak. De klanten zoeken met name de extra service, persoonlijk benadering en specifieke producten die niet in de supermarkten te vinden zijn.

Ad 4 Behoeften van de consument

De diversificatie van leef- en arbeidspatronen in de Nederlandse samenleving heeft tot gevolg gehad dat verschillende bevolkingsgroepen er verschillende behoeften en preferenties in hun koopgedrag op nahouden. Met name bevolkingsgroepen zoals jongeren en gezinnen met tweeverdieners ervaren de koopzondag als prettig. Velen van hen zien het als een mogelijkheid om uitgebreider te winkelen dan voor hen doordeweeks mogelijk is. Het leefpatroon heeft ook gevolgen voor de ondernemers die hierin willen meegaan. Consumenten willen zelf bepalen wanneer zij naar de winkel willen gaan. Met de huidige winkeltijdenregime wordt de mogelijkheid niet geboden om in te spelen op de behoefte van de consument. Vooral in de levensmiddelenbranche is de zondag een belangrijke dag geworden om boodschappen te doen.

Ad 5 Concurrentiepositie van de gemeente Rheden

Het beperken van de koopzondagen tot het aantal zoals dat nu geldend is, zal wellicht leiden tot het verdwijnen van koopkracht uit de gemeente Rheden. De consumenten uit de gemeente Rheden kunnen in de regio bij diverse gemeenten terecht om te winkelen op zondag. Sinds de invoering van de nieuwe Winkeltijdenwet hebben diverse omliggende gemeente gekozen voor een algehele zondagopenstelling. Met name vanuit de supermarktbranche is ook het geluid gekomen dat dit leidt tot omzetsderving en zelfs tot het verminderen van werkgelegenheid. Om het vestigingsklimaat in de gemeente Rheden aantrekkelijk te houden en om de concurrentiepositie ten opzichte van de omliggende gemeenten niet te verliezen is het belangrijk om een algehele zondagopenstelling in te voeren.

Ad 6 Zondagsrust

De zondag wordt over het algemeen ervaren als een bijzondere dag in de week. Het is voor velen een dag waarop rust wordt genomen. De samenleving wordt ook steeds pluriformer en arbeids- en leefpatronen wijzigen. Dit vertaalt zich naar een diversiteit in beleving van de zondagsrust. Daar waar de een op zondag een kerk bezoekt of niet werkt, gaat de ander op zondag op familiebezoek, een sport beoefenen of recreëren. Of, en de manier waarop rust genomen wordt, is voor iedereen derhalve verschillend omdat de bijzondere status van de zondag

door een ieder anders wordt ervaren. Op zondag vinden, los van een algehele zondagopenstelling, tal van economische en maatschappelijke activiteiten plaats.

Ad 7 Arbeid op zondag

De verwachting is dat een algehele zondagopenstelling zal leiden tot meer werkgelegenheid. Winkeliers krijgen door een algehele zondagopenstelling mogelijkheden om omzet te behalen als de winkeliers hierin kansen zien. De algehele zondagopenstelling zorgt ervoor dat de winkels die open zullen zijn ook zorgen voor arbeidskrachten. Derhalve geeft een algehele zondagopenstelling een stimulans voor de lokale werkgelegenheid.

De zondagrust geldt natuurlijk ook voor de werknemers. Het is de ondernemer in principe niet toegestaan om medewerkers te verplichten om op zondag te werken. Het uitgangspunt is dat winkelmedewerkers op zondag niet hoeven te werken. Dit is vastgelegd in artikel 5.4 van de Arbeidstijdenwet. Het aan de inspectie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid om toezicht te houden op het naleven van de Arbeidstijdenwet.

Ad 8 Verenigingsleven

De activiteiten van verenigingen die op zondag plaatsvinden zijn sterk afhankelijk van de deelname en inzet van vrijwilligers. Als deze vrijwilligers op de een of andere wijze door de zondag- of feestdagenopenstelling niet meer aan het verenigingsleven kunnen deelnemen, of er zijn onvoldoende bezoekers door het toenemende activiteiten aanbod dan kan dit het verenigingsleven schaden. Het merendeel van de verenigingsactiviteiten speelt zich overigens niet af op de zondag. De trend is juist dat er verschuiving plaatsvindt van de activiteiten op zondag naar de zaterdag. En de winkelopenstelling op andere dagen dan de zondag lijkt op het verenigingsleven ook geen nadelig effect te hebben.

Ad 9 Openbare orde en Veiligheid

Er is geen of zeer beperkte aantasting van de openbare orde en veiligheid te verwachten als het gaat om zondagsopenstelling. Dit wordt ook nog eens bevestigd door het feit dat de koopzondagen in de gemeente Rheden tot dusver rustig en zonder een enkel incident zijn verlopen.

Conclusie

Door de wijziging van de Wtw heeft de gemeenteraad nu de bevoegdheid om de zondagopenstelling zelf te bepalen. De bevoegdheid van de gemeente wordt zo ruim dat zowel een compleet verbod als het volledig vrijstellen tot de mogelijkheden behoort. Hetzelfde geldt voor alle opties die daartussen zitten.

Een algehele zondagopenstelling is een noodzakelijke voorziening voor de gemeente Rheden. Dit geeft de mogelijkheid om zo goed mogelijk in te spelen op de wensen van de consument. Daarnaast zal een algehele zondagopenstelling ook leiden tot het meer mogelijkheden om omzet te generen. De winkelier bepaalt geheel zelf of de winkel is geopend.

Een algehele zondagopenstelling biedt de mogelijkheid om de sterke concurrentiepositie ten opzichte van de regiogemeenten te behouden.

Om toch de zondagsrust te respecteren wordt de openstelling beperkt van 12.00 tot 19.00 uur.

Voor een bepaald soort categorie winkels wordt de vrijstelling verruimd.

In de verordening wordt de mogelijkheid opgenomen om met vergunning open te kunnen buiten de vrijgestelde tijden.